



Mot.
1989/90
Sk636-645

Motion till riksdagen

1989/90:Sk636

av Bengt Silfverstrand m.fl. (s)

Avgifter på miljöfarliga utsläpp

Miljöföroreningarna i våra kustvatten och vattendrag härrör till stor del från jordbrukets användning av kvävegödselmedel. En ofta förbisedd miljöstörning är emellertid den som orsakas av att industrier och enskilda fastigheter (ofta jordbruksfastigheter), antingen utgör en särskilt svår belastning för de kommunala reningsverken eller inte är anslutna till sådana reningsverk.

Inventeringar i södra Sverige har visat att ett mycket stort antal enskilda hushåll saknar sådan anslutning. Åtskilliga av dessa hushåll är inte heller försedda med ur miljöskyddssynpunkt godtagbara reningsanordningar. Så t.ex. går avloppsvattnet från hela 2 000 enskilda hushåll i Helsingborgs kommun vid sidan av kommunens reningsverk. Motsvarande siffra i grannkommunen Höganäs är hela 1 000 hushåll, och i sammanhanget skall då observeras att sistnämnda kommun har ett invånarantal som uppgår till ca. en femtedel av Helsingborgs.

I samband med analyser av badvattnet längs Öresundskusten har konstaterats att anmärkningsvärt höga colibakteriehalter kan hänföras till orenat avloppsvatten som via bäckar och mindre vattendrag rinner ut i kustvattnet. I flera fall har det rört sig om stora mängder djururin.

Kostnaderna för kommunens VA-anläggningar består ofta av dels en särskild VA-avgift och dels en del som finansieras via kommunalskatten. I kommuner med total anslutning av samtliga fastigheter till det kommunala VA-systemet kan det vara motiverat med en hundra procentig avgiftsfinansiering. Då blir avgiften relaterad till den enskildes vattenförbrukning och lika för alla.

I de kommuner där en större eller mindre del av fastigheterna emellertid saknar sådan anslutning och dessutom har bristfälliga reningsanordningar på sina avloppsanläggningar leder emellertid ett system med enbart avgiftsfinansierade VA-taxor till stora orättvisor. Det innebär ju nämligen att de enskilda hushåll som står utanför det kommunala VA-nätet inte bidrar till kostnader förorsakade av deras orenade utsläpp och heller inte lämnar något bidrag till det gemensamma miljövårdsarbete som möjliggörs genom de kommunala reningsverken.

Regler om kommunala VA-avgifter återfinns i 26 § VAL 70, som emellertid bara anger att avgiftsskyldigheten skall fördelas mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund. En differentiering av avgifterna torde alltså teo-

retiskt sett vara möjlig men i praktiken har det visat sig att förutsättningen för särskilda utsläppsavgifter är att skillnaden mellan olika typer av fastigheter skall vara avsevärd. Det kan t.ex. röra sig om klart identifierbara fall där industriellt avloppsvatten belastar ett reningsverk i långt högre grad än hushållsspillvattnet. Fördelningsreglerna i VAL 70 får enligt kommentarer till Lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (förf. Bouvin/Hedman – Norstedts) anses innebära att endast tekniska omständigheter får beaktas vid fördelningen.

Enligt statens VA-nämnd innebär gällande regler skyldighet att ta ut extra avgifter från fastigheter, vars avloppsvatten är avsevärt dyrare än övrigt avloppsvatten att omhänderta. Detta sker i regel genom särskilda avtal med större avnämare av sådant avloppsvatten, normalt spillvatten.

Någon vägledning för de förhållanden beträffande stora mängder orenat avloppsvatten från enskilda hushåll som redovisas ovan ger emellertid inte nuvarande VA-lag. I det pågående utredningsarbetet (bl.a. miljöavgiftsutredningen) har diskuterats avgiftsuttag på stora miljöutsläpp som t.ex. klorutsläpp, svavelutsläpp och utsläpp av farliga kemikalier. Däremot beaktas inte heller i detta arbete de miljöstörningar som tas upp i denna motion.

I Danmark finns ett system med differentierade avgifter på avloppsvatten. Detta system har enligt uppgift medfört en märkbar minskning av föroreningar som leds till kommunens avloppsnät.

Enligt den danska miljöskyddslagen har kommunerna rätt att kräva avgifter enligt reglerna i kungörelsen om vattendragsreglering för att täcka utgifter i samband med uppförande, drift och underhåll av offentliga och privata avloppsvattenanläggningar. Miljöskyddslagen anger emellertid inga närmare kriterier för utgiftsfördelningen mellan olika brukare, utan beslut därom har i princip överlåtits till kommunerna. I praktiken har detta medfört vitt skilda fördelningskriterier mellan olika kommuner.

Som en konsekvens av detta systems administrativa nackdelar har en särskild lag antagits om betalningsregler för avloppsvattenanläggningar. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1988 med vissa undantagsregler. Fr o m den 1 januari 1992 skall lagen gälla för samtliga avloppsvattenanläggningar. Denna lag bygger på en princip om 100-procentig brukarfinansiering och innehåller regler om uppbörd från såväl bostads- som affärsfastigheter.

Det är ur miljösynpunkt ytterst angeläget att miljöstörande utsläpp till vattenmiljön förhindras. I princip bör detta ske genom en klar och otvetydig lagstiftning. I praktiken har det emellertid visat sig att kommunens möjligheter att med stöd av gällande miljölagar ingripa mot t.ex. ovan beskrivna utsläpp till vattenmiljön är ytterst begränsade. Som komplement till ML borde därför ett system av dansk modell prövas även i Sverige. Införande av utsläppsavgifter bör också här omfatta såväl företag som enskilda hushåll. Ett införande av en utsläppsavgift för ett enskilt hushåll med bristfällig eller obefintlig rening av avloppsvatten torde i många fall kunna få en väsentlig styrefekt, innebärande att fastigheten i fråga finner det mer lönsamt att ansluta sig till det kommunala VA-nätet.

Hemställan

Mot. 1989/90

Sk636

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av utsläppsavgifter.

Stockholm den 24 januari 1990

Bengt Silfverstrand (s)

Jan Andersson (s)

Birthe Sörestedt (s)